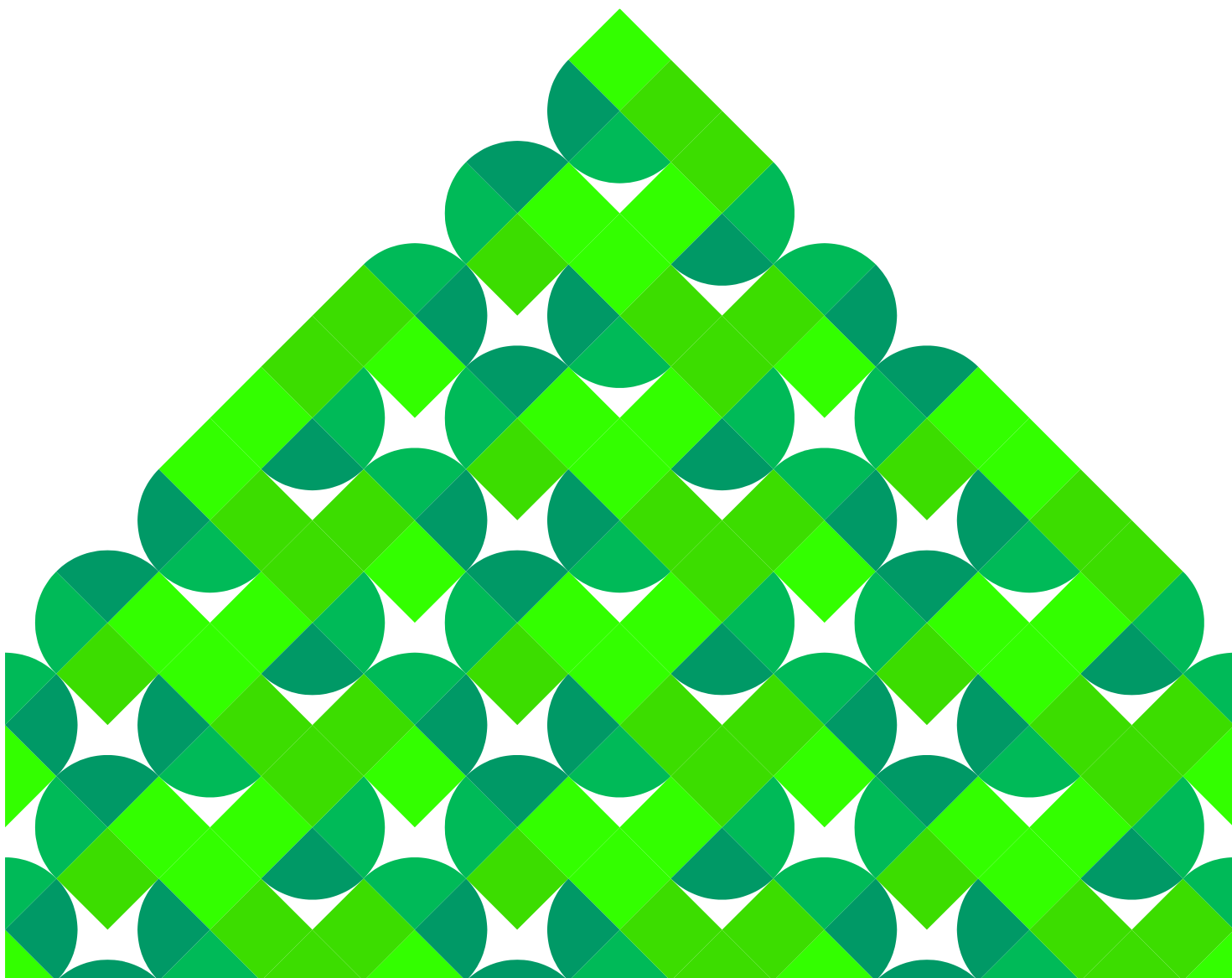

Barnrätt i praktiken

Barnkonventionens praktiska tillämpning i
Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för delaktighet är en kunskapsmyndighet som arbetar inom funktionshindersområdet. Vi arbetar för att alla, oavsett funktionsförmåga, ska kunna vara fullt delaktiga i samhället.

Myndigheten för delaktighet, 2018
Barnrätt i praktiken

Nummer 2018:10
ISBN: 978-91-87883-52-1 (pdf)

Publikationen finns att ladda ner från myndighetens webbplats www.mfd.se.
Alternativa format kan beställas från Myndigheten för delaktighet.

Postadress: Myndigheten för delaktighet, Box 1210, 172 24 Sundbyberg
E-post: info@mfd.se
Telefon: 08-600 84 00

Innehåll

Förord.....	4
Sammanfattning	5
Uppdraget	8
Kunskapsläget inom myndigheten	11
Utgångspunkter för uppdraget Barnrätt i praktiken	13
Barn med funktionsnedsättning i olika konventioner	21
En handlingsplan för praktisk tillämpning av barnkonventionen	28
Genomförande.....	43
Källor	45

Förord

Denna rapport är en redovisning av ett uppdrag som Myndigheten för delaktighet (MFD) fick i regleringsbrevet för 2017. Uppdraget är att analysera om det finns behov av att utveckla den praktiska tillämpningen av barnkonventionen inom myndighetens verksamhetsområde.

Att säkerställa ett barnrättsperspektiv inom MFD:s verksamhetsområde är en viktig del i att kunna bidra till funktionshinderspolitikens övergripande mål om jämlika levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar.

Rapporten innehåller en kartläggning, en analys och en handlingsplan som beskriver identifierade utvecklingsområden och de åtgärder som myndigheten avser att vidta.

Uppdraget har genomförts av Maria Melin, Brita Törnell och Romina Ramos.

MFD vill rikta ett särskilt tack till Barnombudsmannen och kontaktpersonerna Janna Törneman och Kenneth Ljung för ett gott stöd under uppdraget. Myndigheten vill också tacka Ann-Marie Stenhammar för den expertis och det stöd hon bidragit med i arbetet.

Sundbyberg i mars 2018

Malin Ekman Aldén
Generaldirektör

Sammanfattning

MFD har i uppdraget Barnrätt i praktiken kartlagt och analyserat hur myndigheten kan utveckla den praktiska tillämpningen av barnkonventionen inom myndighetens verksamhetsområde. Inom ramen för uppdraget har myndigheten också undersökt om det finns behov av att utveckla metoder för att kunna prata med barn med funktionsnedsättning.

MFD har gjort bedömningen att arbetet med uppdraget Barnrätt i praktiken behövde knytas till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Myndighetens arbete har därför utgått från att identifiera hur konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och barnkonventionen stärker och kompletterar varandra.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning tar ett tvärsektoriellt grepp på funktionshinderperspektivet. MFD:s bedömning är att konventionens krav på full tillgänglighet och delaktighet kan bidra till en bättre och bredare tillämpning av barnkonventionen och av andra konventioner.

En intern kartläggning som MFD gjort visar att myndigheten saknar systematik i sin tillämpning av grundprinciperna i barnkonventionen. MFD har därför tagit fram en handlingsplan för att myndigheten ska kunna arbeta mer systematiskt med att integrera ett barnrättsperspektiv i myndighetens alla delar.

Förhoppningen är att MFD:s interna utvecklingsarbete ska inspirera och stödja andra verksamheter och organisationer i arbetet med full tillgänglighet och i utformning och implementering av deras barnrättsarbete.

Utvecklingsarbetet i handlingsplanen kommer att utgå från MFD:s huvudsakliga verksamhetsområden - ledning och styrning, uppföljning och kunskap, implementeringsstöd och kommunikation.

MFD har identifierat följande utvecklingsområden med tillhörande åtgärder:

Tydliggör barnrättsperspektivet i styrnings- och ledningsprocesserna inom MFD

- MFD avser implementera ett barnrättsperspektiv i styrnings- och ledningsprocesserna på myndigheten. Detta ska göras genom ett särskilt arbetssätt i flera olika steg, där varje steg motiveras, dokumenteras och följs upp. På så sätt kan MFD göra tidiga, gemensamma och rimliga bedömningar kring barnrättsperspektivet och barnets bästa i alla aktiviteter.
- MFD:s avser att sprida detta arbetssätt vidare så att det kan bli ett praktiskt stöd för andra aktörer så att deras implementering av barnkonventionen omfattar alla barn, oavsett funktionsförmåga.

Förbättra datainsamling och statistik för barn med funktionsnedsättning

- MFD avser att inom ramen för sitt uppföljningsuppdrag identifiera utvecklingsåtgärder för att bättre kunna fånga levnadsvillkoren för barn med funktionsnedsättning. Det handlar om åtgärder myndigheten själv kan genomföra som till exempel fördjupningsstudier och forum där barn får möjlighet att komma till tals. Därutöver handlar det om samarbete med andra aktörer som tar fram statistik och genomför undersökningar.

Förbättra stöd till andra aktörer

- MFD avser att ta fram stödverktyg utifrån ett fortsatt arbete med att identifiera vad full tillgänglighet innebär i ett praktiskt barnrättsarbete och kring barnrättsperspektivet i individuella stöd.
- MFD avser också ta ställning i fråga om hur myndigheten kan arbeta med nätverk när det gäller barn och barn med funktionsnedsättning.

Utveckla kommunikationen som når barn

- MFD avser att producera en film som ska finnas på MFD:s webbsida för att informera barn och unga om myndighetens verksamhet.
- MFD avser att ta fram material om konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning riktat till barn.
- MFD avser också att samla aktuell kunskap, om barn med funktionsnedsättning, under en särskild flik på myndighetens webbplats.

Utöver dessa områden lämnar MFD i denna rapport även förslag på att inrätta ett gemensamt nätverk för de myndigheter som ingår i kunskapslyftet för barns rättigheter.¹ Detta för att bland annat kunna samverka kring bedömningar av barnets bästa och barns möjligheter att komma till tals i verksamheten. Inom ramen för ett sådant nätverk kan det också finnas möjligheter till samarbete kring att utveckla universellt utformade samtalsmetoder och gemensamma insamlingar av statistik.

---

¹ Kunskapslyftet om barns rättigheter är ett regeringsuppdrag till Barnombudsmannen under 2017-2019 att stödja myndigheter, kommuner och landsting i arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i respektive verksamheter.

Uppdraget

I mars 2013 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att genomföra en kartläggning av hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter överensstämmer med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och de tilläggsprotokoll som Sverige har tillträtt (den s.k. Barnrättsutredningen). I utredningen ingick också att analysera för- och nackdelar med en inkorporering av barnkonventionen i svensk rätt.²

Barnrättsutredningen föreslog i sitt betänkande (SOU 2016:19) bland annat att ett kunskapslyft skulle genomföras för att höja kompetensen om barnkonventionen bland olika yrkesgrupper som arbetar i statliga och kommunala myndigheter. Kunskapslyftet skulle ge kunskap och kompetens om vad barnkonventionen och ett barnrättsperspektiv innebär i praktiken, i förhållande till den egna verksamheten.³

Med anledning av detta fick MFD i regleringsbrevet för 2017 i uppdrag att analysera om det fanns behov av att utveckla den praktiska tillämpningen av barnkonventionen inom sitt verksamhetsområde, till exempel om det bland barn med funktionsnedsättning finns behov av att utveckla metoder för att lyssna på barnen, inhämta barnens åsikter och vad barnets bästa som ett tillvägagångsätt innebär i myndighetens arbete med att verka för full delaktighet. I uppdraget ingår att redovisa de utvecklingsområden som har identifierats och hur dessa ska tas tillvara i myndighetens verksamhet.⁴

Liknande uppdrag gavs samtidigt i regleringsbreven till Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Statens skolverk, Migrationsverket och Myndigheten för föräldraskapsstöd. Barnombudsmannen fick samtidigt

---

² Kommittédirektiv 2013:35, tilläggsdirektiv 2014:86 och 2015:17 Översyn av barnets rättigheter i svensk rätt.

³ Betänkande SoU 2016:19 Barnkonventionen blir svensk lag.

⁴ Regleringsbrev Myndigheten för delaktighet 2017, drn S2017/07302/RS (delvis). Uppdraget kallas i rapporten för uppdrag Barnrätt i praktiken.

i uppdrag att erbjuda stöd till i myndigheterna i genomförandet av uppdragen.⁵

Barnombudsmannen har valt att benämna sitt treåriga uppdrag, och de uppdrag nämnda myndigheter har fått, Barnrätt i praktiken. MFD kommer därför i denna rapport att referera till myndighetens eget uppdrag som Barnrätt i praktiken.

Tillvägagångssätt och genomförande

MFD har haft en bred ansats i arbetet med uppdraget Barnrätt i praktiken. Det har inkluderat både ett myndighetsinternt arbete och ett samarbete med andra berörda myndigheter. Det interna arbetet har framför allt syftat till att analysera den praktiska tillämpningen av barnkonventionen i myndigheten. Det har myndigheten gjort genom:

- Kartläggning av kunskapen hos medarbetare på MFD.
- Kartläggning av styr- och ledningsprocessen på MFD.
- Kartläggning av barnperspektivet och tillämpningen av barnkonventionen utifrån avdelningarnas verksamhet.

Genom kartläggningarna har MFD fått en nulägesbild, som har utgjort grunden för myndighetens utvecklingsområden.

MFD har också gjort en kartläggning och en analys av hur barnkonventionen förhåller sig till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Tillsammans med experter på barnkonventionen från Barnombudsmannen och experter på konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har MFD identifierat hur rättigheterna i de båda konventionerna förhåller sig till varandra.

---

⁵ Regleringsbrev 2017 Statens institutionsstyrelse, Statens skolverk, Socialstyrelsen, Migrationsverket, Myndigheten för föräldraskapsstöd och Barnombudsmannen (drn S2017/06702/RS, U2009/06971/S (delvis) U2016/01473/GV, U2016/01486/GV, S2017/06717/FS, Ju2017/09021/LP Ju/2017/01487/SIM(delvis) Ju2017/05918/SIM (delvis), S2017/04894/FST, S2017/05342/FST).

Syftet har varit att belysa hur konventionerna eventuellt stärker och kompletterar varandra. Barn med funktionsnedsättning och deras möjligheter att ta del av sina rättigheter har stått i fokus. Slutsatsen är att MFD:s arbete med de olika konventionerna måste hänga ihop och att arbetet med barnkonventionen inte kan bedrivas skiljt från myndigheten övriga rättighetsbaserade arbete.

MFD har i uppdraget samverkat med övriga myndigheter i kunskapslyftet och med experter på frågor som rör mänskliga rättigheter och barn med funktionsnedsättning. Kontinuerliga möten har genomförts med Barnombudsmannen. Det har skett både i form av gemensamma träffar för myndigheterna med motsvarande uppdrag och genom enskilda möten. Under de enskilda mötena har MFD och Barnombudsmannen kunnat fördjupa analysen i MFD:s specifika uppdrag där konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning utgjort en viktig förutsättning. MFD har också haft möten med Socialstyrelsen och Myndigheten för föräldraskapsstöd för att dela erfarenheter kring hur kunskapsmyndigheter kan förhålla sig till begreppet barnets bästa.

För kontinuerligt stöd i arbetet har myndigheten knutit till sig en expert med lång erfarenhet av att arbeta med barnets rätt till delaktighet med särskild inriktning på barn med funktionsnedsättning,

Kunskapsläget inom myndigheten

För att kunna bedöma inom vilka områden det finns behov av att utveckla den praktiska tillämpningen av barnkonventionen har MFD genomfört en nulägesanalys inom myndigheten. Nulägesanalysen omfattade både medarbetarnas kännedom om barnkonventionen och en genomgång av befintliga styrdokument.

Kännedom om och tillämpning av barnkonventionen – en kartläggning

En nollmätning genomfördes för att kartlägga kännedomen om barnkonventionen och barnperspektivet hos MFD:s medarbetare. Nollmätningen innehöll frågor om barnkonventionen och om medarbetarna kan tillämpa ett barnperspektiv i sitt arbete. Resultatet visade att kunskapen varierar inom myndigheten. Ungefär hälften av medarbetarna uppgav sig ha god kunskap om barnkonventionen. Förhållandevis få uppgav dock att myndigheten, och de själva, aktivt tillämpar ett barnperspektiv i arbetet.

För att följa upp resultatet från nollmätningen genomfördes workshops på alla myndighetens fyra avdelningar. Varje avdelning diskuterade möjliga utvecklingsområden utifrån respektive avdelnings uppdrag och verksamhet. Syftet med angreppssättet har varit dubbelt. Dels ger arbetssättet kunskap direkt från verksamheten om eventuella brister och utvecklingsområden. Dels blir arbetssättet en kompetenshöjande insats i sig för medarbetarna. Medarbetarna diskuterade både hur de olika delarna av myndighetens verksamhet förhåller sig till barnkonventionen och hur ett systematiskt inkluderat barnperspektiv kunde förverkligas.

Kartläggning av interna styrdokument

Myndigheten har även gjort en genomgång av interna styrdokument för att se i vilken utsträckning dokumenten ger stöd för att arbeta med barnkonventionen i praktiken.

I myndighetens styrmodell är barns rätt att vara delaktiga i samhället på jämlika villkor ett prioriterat område fram till 2020. Prioriteringen innebär att barns rätt till delaktighet särskilt ska beaktas i verksamhetsplanering och genomförande. Det saknas dock skrivningar om ett barnrättsperspektiv i övergripande styrdokument och rutiner. Det saknas också praktiska processer och verktyg för att kunna omsätta ett barnperspektiv i verksamheten.

Slutsatser från nulägesanalysen

Kartläggningen med tillhörande workshops visade att medarbetarnas kunskaper om innehållet i barnkonventionen varierar. Ungefär hälften av medarbetarna uppgav att de hade god kännedom om barnkonventionen. Även möjligheten att tillämpa barnkonventionen i arbetet varierade.

Det krävs både god kännedom om innehållet i barnkonventionen och förutsättningar i övrigt för att kunna tillämpa den i arbetet. Sådana förutsättningar kan till exempel vara att det finns enhetliga metoder, verktyg eller annat stöd som underlättar arbetet.

Slutsatsen från nulägesanalysen är att det finns brister både i kunskap och i det stöd som medarbetarna kan nyttja i sitt arbete. Det innebär att MFD i dagsläget brister i att på ett systematiskt sätt tillämpa grundprinciperna i barnkonventionen. Kartläggningen visade också på en rad sakområden där ett utvecklingsarbete skulle ge möjligheter att bättre tillämpa och tillgodose barns rättigheter.

En central inriktning för uppdraget Barnrätt i praktiken har därför varit att identifiera de områden där myndigheten inte aktivt tillämpar ett barnrättsperspektiv. Uppdraget behövde även inriktas på att identifiera konkreta verktyg för att alla medarbetare ska kunna omsätta ett barnrättsperspektiv i sitt arbete. Vidare identifierades behov av kunskapshöjande insatser.

Utgångspunkter för uppdraget Barnrätt i praktiken

MFD:s roll

I slutet av 2017 beslutade riksdagen om ett nytt mål för funktionshinderspolitiken. Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund.⁶

MFD är en kunskapsmyndighet inom funktionshindersområdet. MFD:s uppgift är att främja respekten för och medvetenheten om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar. Myndigheten ska också ur ett rättighets-, mångfalds-, jämställdhets-, - och medborgarperspektiv verka för full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning och för jämlikhet i levnadsvillkor. Myndighetens uppdrag är brett och spänner över samtliga samhällsområden som rör personer med funktionsnedsättning.

MFD arbetar med att följa utvecklingen av levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Myndigheten arbetar också med att stödja olika samhällsaktörer i deras arbete med att förbättra möjligheterna till delaktighet och självständighet för personer med funktionsnedsättning. I detta arbete ingår att både bidra till kunskapsutveckling inom olika områden och erbjuda kunskapsstöd riktad till olika målgrupper. I uppdraget ingår att på olika sätt stödja och främja ett effektivt genomförande av funktionshinderspolitiken. Till exempel genom goda exempel och utbildningar.

---

⁶ 2017/18:SoU5 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken.

MFD:s målgrupper är myndigheter, landsting/regioner, kommuner, det civila samhället och näringslivet. Även om personer med funktionsnedsättning inte är en primär målgrupp för myndighetens arbete, är det övergripande målet för myndighetens verksamhet ett jämlikt samhälle, där alla är fullt ut delaktiga, oavsett ålder och funktionsförmåga. Myndighetens roll som kunskapsmyndighet, samt att personer med funktionsnedsättning inte är en målgrupp, får konsekvenser för hur myndigheten har tagit sig an uppdraget Barnrätt i praktiken. Det får också konsekvenser för hur MFD ska se på frågan om hur barnkonventionen praktiskt ska tillämpas i myndighetens verksamhet.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (i förekommande fall kallad konventionen i denna rapport) antogs av FN:s generalförsamling 2006, ratificerades av Sverige 2008 och trädde i kraft året därpå.⁷ Konventionen har sedan ratificeringen i tilltagande grad utgjort ett styrdokument för den svenska funktionshinderspolitiken. I regeringens senaste funktionshinderspolitiska proposition från maj 2017 (prop. 2016/17:188) föreslår regeringen att konventionen ska gälla som utgångspunkt för ett nytt nationellt mål för funktionshinderspolitiken.⁸ I november 2017 ställde sig riksdagen bakom detta.⁹

Syfte med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är att stärka skyddet av de mänskliga rättigheter som personer med funktionsnedsättning har enligt de konventioner som redan fanns. Det bärande temat är icke-diskriminering och konventionen listar nödvändiga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska

---

⁷ Regeringen <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning>.

⁸ Prop 2016/17:188 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken.

⁹ 2017/18:SoU5 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken.

kunna åtnjuta såväl medborgerliga och politiska som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.¹⁰

Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter slår fast att det yttersta ansvaret för Sveriges konventionsåtaganden ligger på regeringen. I praktiken ska arbetet med att säkerställa att Sverige lever upp till konventionerna ske i såväl nationell som regional och lokal offentlig verksamhet. Ansvaret för tillämpningen av barnkonventionen ligger därmed på alla offentliga aktörer och inte bara på Barnombudsmannen, eller på de myndigheter som ingår i kunskapslyftet. På samma sätt är genomförandet av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning inte enbart ett ansvar för MFD. Båda dessa konventioner måste finnas med i alla offentliga aktörers arbete för att säkerställa att även barn med funktionsnedsättning ska kunna tillgodogöra sig sina rättigheter på alla samhällsområden.

Allmänna kommentarer

Både barnkonventionen och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har var sin FN-kommitté, med uppgift att följa upp och kontrollera staternas tillämpning av konventionernas regler.¹¹ Kommittéerna publicerar så kallade allmänna kommentarer. Dessa ska ge medlemsstaterna vägledning i hur olika artiklar i respektive konvention ska tolkas. De allmänna kommentarerna anses inte ha folkrättslig status som rättskälla och är inte heller juridiskt bindande för konventionsstaterna.¹² Rekommendationer och uttalanden från konventionskommittéerna har dock med tiden fått en relativt stark ställning som tolkningsmedel. I en lagrådsremiss från 2017 menar regeringen att kommentarer från konventionskommittéerna kan utgöra ett viktigt stöd och ge viss

---

¹⁰ Regeringen <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning>.

¹¹ Barnkonventionen artikel 43-45 och Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 34.

¹² Lagrådsremiss (2017) Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter.

vägledning vid tolkning och tillämpning av konventionsåtaganden i Sverige.¹³

Barn med funktionsnedsättning

Barn med funktionsnedsättning är, i likhet med alla andra barn, en heterogen grupp, och deras levnadsförhållanden påverkas av en mängd olika faktorer. Därutöver har de en eller flera funktionsnedsättningar som på olika sätt kan ställa krav på omgivningen och på samhället för att de ska kunna ta del av sina rättigheter.

Trots att alla barn ska tillförsäkras de rättigheter som anges i barnkonventionen¹⁴ visar flera studier att barn med funktionsnedsättning som grupp inom många områden uppvisar sämre levnadsvillkor jämfört med barn utan funktionsnedsättning.¹⁵ Flera undersökningar visar att barn med funktionsnedsättningar i jämförelse med andra barn skattar sin hälsa som sämre, trivs sämre med livet, är mer utsatta för mobbning och deltar i lägre utsträckning i fritidsaktiviteter.¹⁶

Barnombudsmannen konstaterar i sin rapport Respekt att barn med funktionsnedsättningar ofta inte får möjlighet att vara med och påverka beslut som rör deras vardag. Barnen möts inte sällan av en omgivning

---

¹³ Lagrådsremiss (2017) Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter.

¹⁴ Barnkonventionen artikel 2.

¹⁵ Barnombudsmannen (2016) Respekt – Barn med funktionsnedsättning om samhällets stöd, Folkhälsomyndigheten (2013/14) Skolbarns hälsovanor, Statens folkhälsoinstitut (2012) Hälsa och välfärd hos barn och unga med funktionsnedsättning och Handisam (2014) Barn äger - slutsatser och förslag utifrån studien Barn och unga med funktionsnedsättning – en beskrivning av deras vardag

¹⁶ Barnombudsmannen (2016) Respekt, Statens skolverk (2013/14) Skolbarns hälsovanor, Statens folkhälsoinstitut (2012) Hälsa och välfärd hos barn och unga med funktionsnedsättning och Handisam (2014) Barn äger.

som är överbeskyddande, marginaliserande och fördomsfull.¹⁷ Även en rapport från MFD visar på samma mönster. De barn som intervjuades i rapporten berättar om hur de på olika sätt exkluderas i möten med myndighetskontakter som familjen har, möten som syftar till att förbättra barnets vardag.¹⁸

Barn till föräldrar med funktionsnedsättning

Uppdraget Barnrätt i praktiken tar sikte på myndighetens verksamhetsområde. Inom MFD:s verksamhetsområde återfinns en grupp barn, som inte själva har en funktionsnedsättning, men som lever med en eller två föräldrar som har en funktionsnedsättning. Föräldrar med funktionsnedsättning möts ofta av särskilda utmaningar och hinder i sitt föräldraskap. MFD visar i en fördjupningsstudie om föräldrar med funktionsnedsättning att det kan handla om fördomar, otillgängliga miljöer och brist på individuellt stöd. Studien visar också på ett stort behov av fördjupad kunskap inom området. Genom de hinder som föräldrarna riskerar att möta, riskerar barnen till dessa föräldrar att bli förbisedda i att få sina rättigheter uppfyllda.¹⁹

De särskilda utmaningar som barn med funktionsnedsättningar och barn till föräldrar med funktionsnedsättningar möter är viktiga utgångspunkter i MFD:s arbete med uppdrag Barnrätt i praktiken.

Barnrättsperspektivet

I arbetet med uppdraget Barnrätt i praktiken har MFD utgått från begreppet barnrättsperspektivet. Ett barnrättsperspektiv innebär ett perspektiv som motsvarar barnkonventionens barnsyn. Barnkonventionens barnsyn kan beskrivas som den attityd till barn som

---

¹⁷ Barnombudsmannen (2016) Respekt.

¹⁸ Handisam (2014) Barn äger.

¹⁹ Myndigheten för delaktighet (2017) Föräldraskap och funktionsnedsättning - Självupplevda hinder för delaktighet.

de grundläggande artiklarna 2, 3, 6 och 12 tillsammans formar.²⁰ Att en verksamhet genomsyras av ett barnrättsperspektiv innebär att verksamheten arbetar rättighetsbaserat och har arbetssätt och processer för att tillämpa barnkonventionen.

I arbetet med att förverkliga ett barnrättsperspektiv i verksamheten har MFD utgått från två begrepp: barnets (eget) perspektiv och vuxnas barnperspektiv. Begreppen är inte synonyma utan kompletterar varandra. Deras olika innebörd är centrala för myndighetens utvecklingsarbete kring tillämpningen av barnkonventionen i verksamheten.

Barnets (eget) perspektiv handlar om vad barnet själv ser, hör, upplever och känner, dvs. det som är barnets verklighet. När det handlar om barnets perspektiv är det barnet själv som kommer till tals.²¹ Barnets perspektiv innebär dock inte att barnets rättigheter automatiskt säkerställs. För det krävs ett barnrättsperspektiv.

Vuxnas barnperspektiv (barnperspektivet) handlar om den kunskap om barns villkor som vuxna utgår från när de avser att handla i enlighet med barnets bästa. Det kan exempelvis vara att utgå från aktuell kunskap om barns och ungas utveckling, förutsättningar och behov.²² Inte heller ett vuxet barnperspektiv innebär automatiskt att barnets rättigheter säkerställs.

---

²⁰ Regeringen <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/barnets-rattigheter>.

²¹ Pramling, Sommer och Hundeide (2010) Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik.

²² Pramling, Sommer och Hundeide (2010) Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik.

Barnets bästa

MFD använder i den här rapporten och i arbetet framöver begreppet barnets bästa²³. Enligt artikel 3 i barnkonventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Det finns dock ingen vedertagen definition av begreppet barnets bästa. Begreppet är dynamiskt och är under ständig utveckling. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall. Barnrättskommittén rekommenderar barnkonsekvensanalyser som ett verktyg för att bedöma barnets bästa. Barnkonsekvenser kan dock vara ett snävt verktyg. MFD kommer därför att använda sig av begreppet barnets bästa i stället för barnkonsekvensanalyser för att inkludera den bredare betydelsen av begreppet för genomförandet av hela konventionen. En sådan användning har också stöd i att barnrättskommittén identifierat barnets bästa som en grundprincip, både för tolkningen och för genomförandet av barnkonventionen.²⁴

Intersektionalitet

Barnkonventionen betonar genom artikel 2 det intersektionella perspektivet, det vill säga att hänsyn ska tas till etnicitet, kön, funktionsförmåga, socioekonomisk situation, trosuppfattning och sexuell läggning hos barnet.^{25 26} Barn finns, precis som vuxna, i olika sammanhang som

---

²³ I denna rapport och i MFD:s arbete framöver med barnrättsperspektivet avses med barn varje människa under 18 år, i enlighet med artikel 1 i barnkonventionen.

²⁴ Kommittén för barnets rättigheter (kommittén) har identifierat artikel 3.1 som en av konventionens fyra grundprinciper för tolkning och genomförande av alla barnets rättigheter, Allmän kommentar nr 5 (2003) Allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6).

²⁵ Barnkonventionen artikel 2.

²⁶ Intersektionalitet är ett begrepp som syftar till att synliggöra hur maktordningar baserade på kategorier som kön, ras, sexualitet, funktionalitet och klass samverkar med varandra på olika sätt och skapar ojämlikheter, diskriminering och förtryck. Olika typer av diskriminering sker ofta samtidigt och är svåra att särskilja från varandra. Idag används intersektionalitet som en

styr deras livsförutsättningar. Alla de nämnda faktorerna påverkar barns livssituation och kan inverka både positivt och negativt i förverkligandet av deras mänskliga rättigheter. Det är därför nödvändigt att ha en intersektionell ansats i allt barnrättsarbete för att förhindra att olika grupper av barn som lever under utsatta levnadsförhållanden inte syns i arbetet. En funktionsnedsättning kan, i kombination med andra diskriminerande faktorer som exempelvis kön, tendera att få en förstärkt negativ effekt. Därför är en intersektionell förståelse särskilt angelägen när arbetet syftar till att stärka rättigheter för barn med funktionsnedsättning.

---

teoretisk utgångspunkt och en metodologisk hjälp inom forskning, såväl som aktivism och praktiskt förändringsarbete.

Barn med funktionsnedsättning i olika konventioner

I ett diskussionspapper från 2009²⁷ beskriver Unicef hur barnkonventionen, konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och även konventionen om avskaffande av diskriminering av kvinnor (kvinnokonventionen) behöver läsas tillsammans för att säkerställa rättigheter för barn med funktionsnedsättning. Unicef menar att de tre konventionerna gemensamt bildar ramen för de skyldigheter som konventionsstaterna har att skydda, främja och övervaka rättigheter för barn med funktionsnedsättning. MFD har i arbetet med uppdraget Barnrätt i praktiken valt att inte utgå från kvinnokonventionen. Det finns dock anledning att i tillämpliga delar framöver analysera och koppla ihop barnrättsfrågorna med det jämställdhetsintegreringsuppdrag myndigheten också har.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning kan stärka barnkonventionen

Barnkonventionen var det första globala fördrag om mänskliga rättigheter som uttryckligen slog fast att rättigheterna i barnkonventionen tillfaller alla barn, oavsett funktionsförmåga (artikel 2).²⁸ Barnkonventionen tog också upp situationen för barn med funktionsnedsättning i en

---

²⁷ Unicef Using the human rights framework to promote the rights of children with disabilities: Discussion Paper An analysis of the synergies between CRC, CRPD and CEDAW, 2009

²⁸ Barnkonventionen artikel 2, "Konventionsstaterna ska respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, **handikapp**, börd eller ställning i övrigt".

särskild artikel (artikel 23). I det internationella systemet för mänskliga rättigheter var detta angreppssätt både nytt och unikt.²⁹

De senaste 20 åren har situationen för barn globalt sett förbättrats.³⁰ Detta som en följd av tillämpningsarbetet kring barnkonventionen och en ökad medvetenhet om barn som rättighetsbärare. Denna förbättring har i en lägre utsträckning rört marginaliserade grupper, så som barn med funktionsnedsättning. Som tidigare redovisats i denna rapport, är levnadsvillkoren för barn med funktionsnedsättning inte jämlika med andra barns. Ett antagande är att dessa skillnader till viss del kan vara en konsekvens av att barn med funktionsnedsättning i praktiken inte fullt ut har betraktats och behandlats som en integrerad målgrupp i arbetet med barnkonventionen. Deras rättigheter har ofta i praktiken reducerats till att handla om artikel 23, som lyfter specifika frågor kopplade till barnets funktionshinder. För att barn med funktionsnedsättning ska få jämlika levnadsvillkor måste funktionshinder utgöra ett tydligt och uttalat perspektiv i hela arbetet med implementeringen av barnkonventionen.

Utgångspunkten i MFD:s arbete med uppdraget Barnrätt i praktiken har därför varit att identifiera hur konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och barnkonventionen kan stärka och komplettera varandra. Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning tar ett tvärsektoriellt grepp på funktionshinderperspektivet.³¹ Den kan på så sätt utgöra ett raster och komplement för en bättre och bredare tillämpning både av barnkonventionen och andra konventioner.

---

²⁹ Unicef (2009) Using the human rights framework to promote the rights of children with disabilities: Discussion Paper An analysis of the synergies between CRC, CRPD and CEDAW.

³⁰ UNDP (2016) Blir världen bättre? Fakta om utvecklingen i världen.

³¹ Using the human rights framework to promote the rights of children with disabilities (2009).

Olika perspektiv på funktionsnedsättning (praktiskt exempel)

Diskussionen kring begreppet funktionsnedsättning är ett exempel på hur de två konventionerna kan komplettera och stödja varandra i praktiken.

En praktisk tillämpning av artikel 23 har gett ett fokus på individen

FN:s barnrättskommitté har under åren på olika sätt uppmärksammat att artikel 23 i allmänhet har utgått från funktionsnedsättning som ett problem hos individen och inte från ett bristfälligt byggt samhälle.³² Denna utgångspunkt återfinns i den vägledning som kommittén har tagit fram för stödjande konventionsstaterna i tillämpningen av barnkonventionen.³³ I vägledningen klustras artikel 23 tillsammans med de artiklar som berör grundläggande välfärd och hälsa.³⁴ Barnrättskommittén har noterat att detta kluster kan ha bidragit till att reducera barn med funktionsnedsättning till individer i behov av olika former av vård och insatser, snarare än rättighetsbärare. Kommittén har också konstaterat att detta har lett till att konventionsstaterna har begränsat sin rapportering kring barn med funktionsnedsättning till information om socialt skydd och särskilda lösningar.³⁵ Mer sällan lyfter rapporteringen fram situationen för barn med funktionsnedsättning i relation till

---

³² Using the human rights framework to promote the rights of children with disabilities (2009).

³³ Kommittén för barnets rättigheter (1996, 2005, 2010, 2015) General guidelines regarding the form and contents of periodic reports to be submitted by the states parties, Treaty-specific guidelines regarding the form and contents of periodic reports to be submitted by the states parties

³⁴ General and treaty-specific guidelines regarding the form and contents of periodic reports (1996, 2005, 2010, 2015).

³⁵ Using the human rights framework to promote the rights of children with disabilities (2009).

grundläggande artiklar i konventionen såsom rätten till utveckling, att få höras och skydd mot våld.³⁶

För att motverka detta och för att tydliggöra avsikten med artikel 2 och artikel 23, har barnrättskommittén tagit fram en allmän kommentar till artikel 23.³⁷ Kommentaren betonar barn med funktionsnedsättning som rättighetsbärare, att hindren hos barn inte utgörs av själva funktionsnedsättningen, utan av ”en kombination av sociala, kulturella, attitydmässiga och fysiska hinder som barn med funktionsnedsättning möter i sin vardag” och att hindren måste undanröjas för att dessa barn ska kunna ta del av sina rättigheter.³⁸ Kommentaren tydliggör också hur konventionsstaterna förväntas genomföra barnkonventionen för barn med funktionsnedsättning.³⁹ Trots detta får inte rättigheterna för barn med funktionsnedsättning fullt ut genomslag i konventionsstaternas arbete.⁴⁰

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning synliggör funktionshindren i samhället

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning tar en helt annan utgångspunkt, då konventionen i sin helhet utgår från ett så kallat miljörelativt perspektiv. Där får skillnaden mellan funktionsnedsättning och funktionshinder stor betydelse. En funktionsnedsättning definieras som en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga hos en person, medan ett funktionshinder är något som uppstår först i mötet mellan en person med funktionsnedsättning och en

---

³⁶ Using the human rights framework to promote the rights of children with disabilities (2009).

³⁷ Allmän kommentar nr 9 (2006) Rättigheter för barn med funktionsnedsättningar.

³⁸ Allmän kommentar nr 9 (2006) Rättigheter för barn med funktionsnedsättningar.

³⁹ Using the human rights framework to promote the rights of children with disabilities (2009) och allmän kommentar nr 9 (2006) Rättigheter för barn med funktionsnedsättningar.

⁴⁰ Konventionsstaternas rapportering och barnrättskommitténs rekommendationer, Key documents related to reporting cycles, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx>.

otillgänglig omgivning. För att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara delaktiga i samhället på jämlika villkor behöver dessa funktionshinder identifieras och undanröjas. Utgångspunkten i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är att göra rätt från början det vill säga använda sig av principen universell utformning. Det innebär att bygga och skapa lösningar som fungerar för så många som möjligt och på det sättet minimera risken att funktionshinder uppstår. Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning tydliggör också att individuella stöd och särskilda anpassningar inte ska utgöra en kompensation för ett otillgängligt samhälle. De ska vara komplement för att säkerställa att alla oavsett funktionsförmåga ska få förutsättningar att delta i samhällslivet.

En ny utgångspunkt för att inkludera barn med funktionsnedsättning

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning skapar en delvis ny och tydligare utgångspunkt även för barnkonventionen. Utgångspunkten bygger då vidare på artikel 2 och den allmänna kommentaren.⁴¹ I detta perspektiv blir artikel 23 ett sätt att beskriva barns rätt till individuell anpassning och stöd när det behövs - utöver ett universellt utformat samhälle. Utgångspunkten för konventionsstaterna måste vara, oavsett konvention, att undanröja hinder för delaktighet och säkerställa ett samhälle byggt utifrån barn och vuxnas olika förutsättningar.⁴²

---

⁴¹ Allmän kommentar nr 9 (2006) Rättigheter för barn med funktionsnedsättningar.

⁴² Using the human rights framework to promote the rights of children with disabilities (2009).

Barnkonventionens bidrag till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning speglar i stora delar barnrättsperspektivet från barnkonventionen. Den innehåller en särskild artikel om barn (artikel 7) som utvecklar principerna om barnets bästa och barns rätt att uttrycka sina åsikter i frågor som berör dem.⁴³ I förhandlingsarbetet i framtagandet av konventionen fanns argument mot en separat artikel, till fördel för att beakta perspektivet genomgående genom hela konventionen.⁴⁴ Resultatet kan sägas ha blivit både och. Förutom en separat artikel återfinns barnrättsperspektivet i de allmänna principer som ska ligga till grund för hela tolkningen av konventionen (artikel 3) och i artikel 4.3 som lyfter fram barns aktiva involvering. Dessutom lyfter artikel 16, 18, 23, 24 och 30 alla fram specifika bestämmelser för barn med funktionsnedsättning.⁴⁵ Det betyder inte att barnkonventionens övergripande princip om barns delaktighet inte har något att tillföra som raster i arbetet med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Tvärtom, de båda konventionerna bildar på alla sätt en helhet och stärker på så sätt varandra.

Praktiska stödverktyg behövs för att inkludera barn med funktionsnedsättning

Ett barnrättsarbete som inkluderar alla barn utgår från barnkonventionens övergripande principer. Varje barn har, utan undantag, rätt att få del av sina rättigheter. Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som berör dem. Detta för att säkerställa barnets överlevnad och utveckling och att barnet ska få komma till tals.⁴⁶ För ett barnrättsarbete som verkligen uppfyller detta, behövs en mångfald av lösningar, insatser och stöd. Allt arbete för

---

⁴³ Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 7.

⁴⁴ Schulze (2007) Understanding The UN Convention On The Rights Of Persons with Disabilities.

⁴⁵ Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

⁴⁶ Barnkonventionen artikel 2, 3, 6 och 12.

att stärka barns rättigheter behöver systematiskt efterfråga hur olika beslut, åtgärder och insatser påverkar barn med olika förutsättningar. Om detta inte sker finns det en risk att barnrättsarbetet kan bidra till ytterligare marginalisering av grupper av barn som redan lever under utsatta levnadsförhållanden.

MFD har i avsnitt 4.1 i denna rapport visat att konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning lägger till utgångspunkten full tillgänglighet för att säkerställa att barnrättsarbetet i praktiken omfattar barn med funktionsnedsättning. För att verksamheter och organisationer ska kunna arbeta praktiskt med begreppet behöver det arbete som MFD påbörjat inom ramen för uppdraget Barnrätt i praktiken, föras vidare och konkretiseras i form av olika typer av stöd och verktyg. MFD ser att det finns behov av två olika stödverktyg. Det ena tar sikte på begreppet full tillgänglighet, vad det innebär och hur det kan omsättas i ett praktiskt barnrättsarbete. Det andra verktyget måste utgå från artikel 23 och från vad ett barnrättsperspektiv innebär i genomförandet av individuella stöd.

En handlingsplan för praktisk tillämpning av barnkonventionen

MFD har till uppgift att stödja och bidra till olika samhällsaktörers arbete med att förbättra möjligheterna till delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Med hjälp av en genomlysning av barnkonventionen mot myndighetens uppdrag och verksamhet, har MFD identifierat hur myndigheten inom sitt verksamhetsområde kan arbeta mer systematiskt med ett barnrättsperspektiv. Detta omfattar myndighetens egen verksamhet men också myndighetens stödjande roll. Att säkerställa ett barnrättsperspektiv är en viktig del i att bidra till funktionshinderspolitikens övergripande mål om jämlika levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning.

MFD:s målsättning med uppdraget Barnrätt i praktiken är därför att säkerställa att barnkonventionen finns integrerad i myndighetens interna och externa arbete. För MFD innebär detta internt en reell ambitionshöjning i verksamheten genom att tillföra ett förtydligt barnrättsperspektiv och ett nytt praktiskt arbetssätt.

MFD kan också genom sitt instruktionsbundna uppdrag bidra till förverkligandet av barnkonventionen i samhället genom att:

- Samla in, producera och sprida kunskap om levnadsvillkoren för barn med funktionsnedsättning och på så sätt öka kunskapen hos andra samhällsaktörer.
- Arbeta för att andra aktörer inkluderar ett funktionshindersperspektiv i sina stödverktyg och produkter.
- Ta fram implementeringsstöd riktade till aktörer med ansvar för barn eller vars verksamhet rör barn.

De utvecklingsområden som MFD har identifierat rör både myndighetens interna och externa arbete.

Utvecklingsområde 1: Tydliggör barnrättsperspektivet i styrnings- och ledningsprocesserna inom MFD

MFD avser att: Implementera ett barnrättsperspektiv i styrnings- och ledningsprocesserna på myndigheten. Detta ska göras genom en egen rutin med ett arbetssätt i flera steg, där varje steg motiveras, dokumenteras och följs upp. På så sätt kan MFD göra tidiga, gemensamma och rimliga bedömningar kring barnrättsperspektivet och barnets bästa i alla aktiviteter. MFD:s förhoppning är att arbetet kan bli ett praktiskt stöd för andra aktörer så att de i sitt arbete med barnkonventionen inkluderar alla barn, oavsett funktionsförmåga.

Att implementera ett barnrättsperspektiv i styrning- och ledningsprocesserna innebär för MFD att perspektivet ska genomsyra allt arbete med att prioritera, planera, genomföra och följa upp myndighetens verksamhet. Barnrättsperspektivet ska systematiskt tillgodoses i verksamheten. För att uppnå detta, behöver MFD utveckla sina styrnings- och ledningsprocesser. MFD kommer att lägga till barnrättsperspektivet till de andra tvärgående perspektiven i verksamheten (funktionshindersperspektivet och jämställdhetsperspektivet). Genom att inkludera barnrättsperspektivet i de arbetssätt som redan existerar kan MFD:s rättighetsbaserade arbete breddas. MFD bedömer samtidigt att en praktisk tillämpning av barnkonventionen inledningsvis kommer att innebära ett visst merarbete, eftersom myndigheten inte tidigare fullt ut beaktat barnrättsperspektivet. På sikt strävar MFD efter att utveckla ett intersektionellt arbetssätt som kan förena många olika perspektiv.

Ett internt utvecklingsarbete kan utgöra ett stödverktyg för andra

MFD:s ambition och förhoppning är att myndighetens interna arbete med att leva upp till de krav som barnkonventionen ställer, också kan bli ett praktiskt stöd för andra aktörer så att även de i sitt arbete med barnkonventionen inkluderar alla barn, oavsett funktionsförmåga. MFD

behöver därför i arbetet inom styrningen och ledning inkludera det fortsatta arbetet från avsnitt 4.2.

Rutin för att beakta barnkonventionen

Barnrättskommittén har i sina kommentarer beskrivit hur genomgripande barnrättsarbetet bör vara i en verksamhet.⁴⁷ Kommittén menar att bedömningar av barnets bästa ska göras ”i alla frågor som berör barn”. MFD:s verksamhet riktar sig sällan direkt till barn, men får istället indirekta effekter för barn med funktionsnedsättning. MFD kommer därför inte att på samma sätt som exempelvis vid myndighetsutövning mot enskilda barn, kunna bedöma exakt hur en aktivitet berör barn.⁴⁸ MFD har därför behov av en rutin med tillhörande vägledning så att myndigheten kan göra tidiga, gemensamma och rimliga bedömningar kring barnrättsperspektivet i alla aktiviteter. MFD bedömer att rutinen ska omfatta ett arbetssätt i flera steg, där varje steg motiveras, dokumenteras och följs upp (stegen beskrivs i följande avsnitt). Rutinen kan då säkerställa att myndigheten systematiskt identifierar barnperspektivet i alla myndighetens aktiviteter. Det ger underlag för att besluta om och när bedömningar av barnets bästa ska genomföras samt hur dessa ska genomföras.

Ett viktigt syfte är att hitta en systematik för att göra rimliga avvägningar i barnrättsarbetet. Att till exempel fånga barns egna röster (barnets perspektiv) kan medföra omfattande kostnader. MFD måste därför skapa ett arbetssätt som är effektivt och som utgår MFD:s verksamhet och förutsättningar.

---

⁴⁷ Allmän kommentar nr 12 (2009) Barnets rätt att bli hörd och allmän kommentar nr 14 (2013) Barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet.

⁴⁸ Aktiviteter kan i MFD vara både regeringsuppdrag, projekt utanför linjen och egeninitierade aktiviteter i verksamhetsplanen.

Rutinen ska innehålla:

- en beskrivning av hur man i alla aktiviteter systematiskt kan identifiera om och hur olika aktiviteter berör barn (barnperspektivet)
- en beskrivning av hur myndigheten ska bedöma barnets bästa (barnperspektivet och barnets perspektiv)
- en verktygslåda för att barn ska komma till tals (barnets perspektiv).

En avgörande fråga har varit hur de grundläggande artiklarna 2, 3, 6 och 12 i barnkonventionen ska tas om hand i myndighetens arbete, då dessa utgör basen för ett barnrättsperspektiv i en verksamhet. I uppdraget i MFD:s regleringsbrev finns dessutom artikel 3 och artikel 12 med som exempel på möjliga områden som kan kräva utveckling av den praktiska tillämpningen i myndigheten.⁴⁹

MFD har valt att utgå från begreppet barnets bästa som tolkningsprincip och tillvägagångssätt för hela barnkonventionen. På så sätt kan en rutin inkludera alla de grundläggande artiklarna och därmed minska antalet delmoment och istället ge ett helhetsperspektiv på barns rättigheter i aktiviteten.

Att identifiera hur aktiviteter i MFD berör barn

Det första steget i en rutin blir att identifiera om och hur aktiviteten i fråga berör barn. Myndigheten avser därför att under 2018 arbeta fram och börja använda ett dokument som ger stöd i att bedöma hur en aktivitet kan tänkas beröra barn. I ett sådant stödjande dokument ställs frågor för att hjälpa medarbetarna att se barns behov och perspektiv i den aktuella aktiviteten. Utifrån svaren på frågorna kommer olika handlingsalternativ att presenteras. Exakt hur de olika alternativen ska se ut är inte bestämt ännu men MFD kommer att arbeta utifrån ett scenario med tre möjliga alternativ:

1. Aktiviteten bedöms beröra barn i så låg utsträckning att ingen särskild anpassning av aktiviteten behöver göras. Medarbetaren

---

⁴⁹ Regleringsbrev Myndigheten för delaktighet 2018, dnr S2017/07302/RS (delvis).

dokumenterar bedömningen i aktivitetsplanen. I övrigt behöver ingen åtgärd vidtas.

2. Aktiviteten bedöms beröra barn i viss utsträckning. Åtgärden kan bli att någon eller några åtgärder vidtas eller riktas om inom ramen för aktiviteten för att uppnå ett visst resultat. Ytterligare åtgärder att vidta i detta alternativ behöver specificeras.
3. Aktiviteten bedöms beröra barn i så hög utsträckning att hela inriktningen på aktiviteten kan påverkas. Detta alternativ innebär också att en bedömning av barnets bästa ska ske.

Att identifiera hur MFD ska göra bedömningar av barnets bästa

För de aktiviteter där myndigheten kommer fram till att barn berörs i så stor utsträckning att det kan påverka hela aktiviteten, ska en bedömning av barnets bästa genomföras. Den andra delen i en rutin blir därför hur en bedömning av barnets bästa ska göras. Under 2018 avser myndigheten arbeta fram och börja använda ett eget arbetssätt för att genomföra sådana bedömningar. Arbetet kommer att behöva hantera en rad frågeställningar kring vilka krav det kommer att ställa på verksamheten och hur myndigheten ska gå tillväga.

MFD konstaterar att bedömningar av barnets bästa kommer att innebära ett omfattande arbete och eventuellt ökade kostnader. Organisationen måste därför kunna göra tidiga, väl underbyggda och gemensamma ställningstaganden kring hur och när sådana bedömningar ska göras. Hur bedömningar av barnets bästa ska göras kommer att behöva avgöras från fall till fall, beroende på aktivitetens innehåll och inriktning.

MFD har tagit del av exempel på hur olika organisationer arbetar med barnets bästa. Många exempel har handlat om bedömningar som rör ett enskilt barn. I arbetet med att utröna hur barns bästa kan bedömas inom MFD:s verksamhetsområde har MFD utgått från det arbetsmaterial som Barnombudsmannen har arbetat fram och de processteg som materialet

beskriver.⁵⁰ Detta arbetsmaterial behöver anpassas efter de specifika förutsättningar som gäller för MFD:s verksamhet. MFD behöver därför utveckla ett arbetssätt som förenar arbetet med barnets bästa med myndighetens kunskapsutvecklande arbete i övrigt. Det ska också möjliggöra ett tillvaratagande av den kunskap som produceras under en bedömning av barnets bästa. Resultatet av bedömningen och den kunskap som tas fram bör kunna användas brett i myndigheten och inte bara i den berörda aktiviteten.

Ett praktiskt arbete för att bedöma barnets bästa måste bygga på fyra komponenter:

1. En sammanställning av den kunskap som redan finns på det specifika området. Arbetet ska följa samma process och arbetssätt som myndighetens övriga arbete med bästa möjliga kunskap.
2. Kartläggning av övriga förutsättningar i aktiviteten. Det kan exempelvis vara kunskap om hur barns rättigheter är formulerade i nationell lagstiftning, förarbeten, riktlinjer, föreskrifter eller policys i förhållande till den aktuella frågeställningen.
3. Använda barnkonventionen och den vägledning som konventionen ger i frågan. Grundprinciperna i artiklarna 2, 3, 6 och 12 är en generell vägledning och ett nödvändigt underlag.
4. Använda barns egna röster för att få tillgång till barnets eget perspektiv. Barns röster går att få tillgång till på många olika sätt. För att kunna tillgodose denna del behöver MFD utveckla en verktygslåda som ger myndigheten möjligheter att anpassa metod efter behov.

Ovanstående komponenter ger underlag för att hantera en rad olika frågeställningar. Det kan handla om att bedöma konsekvenser av olika alternativ. Hur ser konsekvenserna ut på kort och på lång sikt, och kan det röra sig om olika konsekvenser för olika grupper av barn (exempelvis för olika typer av funktionsnedsättningar). Det kan också handla om att

---

⁵⁰ Barnombudsmannen Uppnå kvalitet i beslut som rör barn och unga.

beskriva olika intressekonflikter som kan tänkas uppstå, så som mellan en grupp barns behov och exempelvis deras föräldrars behov.

Arbete med att ta fram en verktygslåda för att låta barn komma till tals (barnets perspektiv)

Den sista delen av rutinen utgår från barnkonventionens artikel 12 om att låta barn komma till tals. Artikel 12 är direkt kopplad till artikel 3. Som beskrivs i föregående stycke så avser MFD ta fram en verktygslåda som ska kunna användas för att låta barn komma till tals i arbetet med bedömningar av barnets bästa.

MFD bedömer att arbetet med låta barn komma till tals i verksamheten kan vara ett omfattande och resurskrävande arbete. Det är därför viktigt att organisationen kan göra tidiga ställningstaganden och att beslut om att involvera barn avgörs från fall till fall.

En verktygslåda är således i sig inte tillräcklig utan den behöver också innehålla någon typ av policy för hur verktygslådan ska användas för att MFD på ett strukturerat sätt ska kunna få in barns egna röster. Hela arbetet måste bygga på det påbörjade arbetet i avsnitt 4.2 för att inkludera alla barn, oavsett funktionsförmåga.

Verktygslådan är tänkt att bestå av flera olika metoder. Metoderna bör komplettera varandra för att på bästa sätt involvera och låta barn komma till tals. Verktygslådan ska innehålla minst en metod för hur myndigheten kan prata direkt med barn. Metoden kan med fördel bygga på en redan existerande metod, så som Barnombudsmannens Unga direkt.⁵¹ Verktygslådan ska också innehålla metoder för att på ett strukturerat sätt

---

⁵¹ Barnombudsmannen beskriver Unga direkt som en metod som ger möjlighet att lyssna systematiskt på barn och unga genom att låta dem tala till punkt och utan att lägga hinder i vägen med egna åsikter och värderingar. Unga Direkt utgår enligt Barnombudsmannen från att barnen berättar sådant som de själva har erfarenhet av. Barnen ses som experter på sin egen situation och ska mötas med respekt. Metoden ska passa både för enskilda samtal och för att träffa barn i grupp.

samla in barns röster så som de har framförts till andra, i andra sammanhang.

Verktyslådan ska också innehålla metoder som möjliggör samarbete med funktionshindersrörelsen. MFD har idag en policy om att aktivt involvera funktionshindersrörelsen. Policyn sätter ramarna för myndighetens samverkan. Inom ramen för denna bör myndigheten på ett bredare sätt kunna samverka och samråda med organisationer som företräder barn med funktionsnedsättning.

Utvecklingsområde 2: Förbättra datainsamling och statistik för barn med funktionsnedsättning

MFD avser att: Inom ramen för sitt uppföljningsuppdrag se över möjliga utvecklingsåtgärder för att bättre kunna fånga levnadsvillkoren för barn med funktionsnedsättning. Det handlar dels om åtgärder myndigheten själv kan genomföra så som att genomföra fördjupningsstudier och att undersöka olika möjligheter för att skapa forum där barn får möjlighet att uttrycka sig. Dels om samarbete med andra aktörer kring statistik och undersökningar.

MFD har möjlighet att bidra till tillämpningen av barnkonventionen genom att tillhandahålla fördjupad kunskap om levnadsvillkoren för barn med funktionsnedsättning. MFD följer idag genom sitt uppföljningssystem utvecklingen av funktionshinderspolitiken i Sverige och levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Myndigheten gör detta genom att samla in statistik samt genom att genomföra egna fördjupningsstudier och enkätundersökningar. Ett återkommande problem i myndighetens uppföljningssystem är att det saknas data kring barn med funktionsnedsättning och deras levnadsvillkor. Detta har flera förklaringar. MFD är inte en statistikmyndighet, utan är beroende av data som samlas in av andra myndigheter. Det finns idag ett begränsat antal uppföljningar om barns levnadsvillkor där funktionsnedsättning är en

bakgrundsvariabel. Det handlar också om stora bortfall och/eller om för små urval i de undersökningar där funktionsnedsättning är en bakgrundsvariabel. Det kan också handla om att vissa undersökningar som riktar sig till barn inte omfattar alla barn som befinner sig inom det undersökta området.

Rekommendationer från de båda kommittéerna

Sverige har upprepade gånger fått rekommendationer från de båda FN-kommittéerna rörande bristen på underlag för uppföljning och kunskapsnivån om levnadsvillkoren för barn med funktionsnedsättning.⁵²

Barnrättskommittén rekommenderade Sverige redan 2005 och 2009 att vidta långtgående åtgärder i att samordna datainsamlingen för barn generellt, och för barn med funktionsnedsättning specifikt. I barnrättskommitténs rekommendationer från 2015 har skrivningarna om datainsamling för barn med funktionsnedsättning begränsats. Rapporten tar upp att Sverige inte för separat statistik över brott mot barn med funktionsnedsättning eller över att barn med funktionsnedsättning utsätts för mer våld än barn som inte har någon funktionsnedsättning. I den delen av rapporten som handlar om framsteg som Sverige gjort uppmärksammas dock inte att insamlandet av statistik som gäller barn med funktionsnedsättning generellt skulle ha blivit bättre.⁵³

Även kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har rekommenderat Sverige att utveckla forskning om och insamling av uppgifter och statistik om våld mot barn med funktionsnedsättning. Kommittén har också rekommenderat Sverige att systematisera sin insamling, analys och spridning av uppgifter, uppdelade efter kön, ålder och funktionsnedsättning.⁵⁴

---

⁵² Kommittén för barnets rättigheter (2005 och 2009) Behandling av rapporterna som konventionsstaterna överlämnar. Sammanfattande slutsatser: Sverige.

⁵³ Kommittén för barnets rättigheter (2012) Sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport.

⁵⁴ Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2015) Sammanfattande slutsatser avseende Sveriges första rapport.

Åtgärder inom utvecklingsområdet datainsamling och statistik

- I MFD:s uppföljningsuppdrag strävar myndigheten efter att bättre kunna fånga olika målgruppers och åldersgruppers specifika förutsättningar. Ett utvecklingsarbete kring detta sker kontinuerligt tillsammans med olika aktörer som tillhandahåller statistik och undersökningar. Under 2018- 2019 kommer MFD att arbeta tillsammans med andra aktörer för att funktionshinder och funktionsnedsättning ska inkluderas som en generell förutsättning i fler studier och undersökningar.
- För att ytterligare komplettera myndighetens arbete med barns rättigheter kommer MFD under 2018 att genomföra en fördjupningsstudie om personer med intellektuella funktionsnedsättningar. I det arbetet kommer barnperspektivet att beaktas.
- MFD ska även fortsätta att inom ramen för myndighetens uppföljningsuppdrag undersöka möjligheter för att skapa forum där barn får möjlighet att uttrycka sig samt fortsätta att lyfta barns rättigheter i myndighetens årliga uppföljningsrapport.

Utvecklingsområde 3: Förbättra stöd till andra aktörer

MFD:s avser att: Ta fram stödverktyg utifrån det fortsatta arbetet med att identifiera vad full tillgänglighet innebär i ett praktiskt barnrättsarbete och kring barnrättsperspektivet i individuella stöd. MFD avser också ta ställning i frågan om hur myndigheten kan arbeta med nätverk när det gäller barn och barn med funktionsnedsättning.

Genom att stödja samhällsaktörernas arbete med att förbättra möjligheterna till delaktighet för personer med funktionsnedsättning, har MFD möjlighet att också bidra till aktörernas arbete med barnkonventionen. MFD kan verka för att andra aktörer inkluderar ett funktionshindersperspektiv i sina stödverktyg och produkter. MFD måste också

säkerställa att myndighetens egna stöd inkluderar ett barnrättsperspektiv. MFD kan också omsätta den kunskap som genererats inom uppdraget Barnrätt i praktiken i praktiska stödverktyg riktade till aktörer som arbetar med barn.

Implementeringsstöd

Under 2018 pågår ett utvecklingsarbete på myndigheten kring att ta fram en modell för hur MFD ska tillhandahålla ett målgruppsanpassat och strukturerat stöd, baserat på bästa möjliga kunskap. Utvecklingsarbetet kommer bland annat att omfatta en behovsanalys av målgrupperna och en inventering av myndighetens befintliga stödverktyg. Genom att redan från början i implementeringsstödsarbetet inkludera den rutin och de arbetssätt som arbetas fram i styrnings- och ledningsprocesserna, kan ett barnrättsperspektiv finnas med som en viktig del i myndighetens modell för implementeringsstöd.

Lära och stödja genom nätverk

Ett viktigt verktyg för att hämta in, bygga upp och sprida kunskap inom myndighetens verksamhetsområden är att driva eller medverka i nätverk. Genom nätverk får myndigheten också möjlighet till erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande. Att initiera eller delta i nätverk som har fokus på barn generellt eller på barn med funktionsnedsättning specifikt kan vara ett effektivt sätt att implementera ett funktionshinderperspektiv i andra aktörers arbete med barnkonventionen. Det är också en möjlighet för MFD att hålla sig uppdaterad kring bästa möjliga kunskap om barn inom olika områden relaterat till myndighetens verksamhet.

Myndigheten deltar redan idag i några av de nätverk som finns, exempelvis i det myndighetsnätverk med undergrupper för barn- och ungdomsfrågor som drivs gemensamt av Barnombudsmannen, MUCF, Skolverket och Konsumentverket, samt i Socialstyrelsens nätverk Barns delaktighet internt.

Åtgärder inom utvecklingsområdet stöd

- MFD avser att, utifrån det påbörjade arbetet om vad full tillgänglighet kan innebära i ett praktiskt barnrättsarbete och barnrättsperspektivet i individuella stöd, ta fram stödverktyg till nytta för andra aktörer.
- I uppbyggnadsarbetet av implementeringsstödet under 2018 avser myndigheten att genomföra en aktivitet i myndighetens verksamhetsplan som ett pilotprojekt. Projektet kan redan från start arbeta aktivt med barnrättsperspektivet genom att vara med och utveckla och testa den rutin och de arbetssätt som ska arbetas fram. Arbetet dokumenteras och följs upp för att bidra med kunskap och erfarenheter till det fortsatta utvecklingsarbetet i myndigheten.
- MFD ska under 2018 ta ställning till hur myndighetens engagemang i nätverk ska se ut generellt. I detta arbete måste även en plan utarbetas för nätverk som rör barn och barn med funktionsnedsättning. En sådan plan behöver ta ställning till huruvida MFD ska driva ett eget nätverk, vidareutveckla befintliga nätverk på området eller bredda det engagemang som myndigheten redan har inom befintliga områden och arenor.

Utvecklingsområde 4: Utveckla kommunikationen som når barn

MFD avser att: producera en film som ska finnas på MFD:s webbsida för att informera barn och unga om myndighetens verksamhet och ta fram material riktat till barn om konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. MFD avser också att samla kunskapsmaterial om barn med funktionsnedsättning riktade till myndighetens målgrupper och de olika samhällsaktörerna på sin webbsida.

I dialogen med Barnombudsmannen och Socialdepartementet har det framhållits att en viktig effekt av uppdraget Barnrätt i praktiken bör vara att de deltagande myndigheternas verksamheter blir kända och anpassade

för barn. MFD har i och med detta tagit fram två utgångspunkter. Den ena utgångspunkten är att det bör vara Barnombudsmannen som är den huvudsakliga ingången för alla barn för att få kunskap om sina rättigheter. Det gäller även för barn med funktionsnedsättning. Det är Barnombudsmannens uppgift att företräda alla barns rättigheter och intressen. Barnombudsmannen har också utarbetade kanaler för att nå ut. Det finns ett stort värde i att alla barn har en och samma ingång för att få ta del av kunskap och få stöd i att hävda sina rättigheter, oavsett perspektiv.

MFD:s andra utgångspunkt rör myndighetens kunskapsproduktion. Att myndighetens verksamhet ska bli anpassad för barn innebär inte att all den kunskap som myndigheten producerar ska anpassas för barn. Den kunskap som myndigheten tar fram och förmedlar är i första hand riktad till myndighetens målgrupper myndigheter, landsting/regioner och kommuner. Genom MFD:s strävan efter att producera texter som är språkligt lättillgängliga, får dock även barn bättre möjlighet att ta till sig kunskapen.

MFD har sedan tidigare inkluderat barnperspektivet i sin kommunikationsstrategi. Myndigheten kommer framöver att arbeta systematiskt för att nå barn i kanaler där de finns och med budskap som är anpassade för dem. Syftet är att göra verksamheten mer känd bland barn och bidra till en ökad förståelse för och kunskap om hur det är att leva med en funktionsnedsättning.

Åtgärder inom utvecklingsområdet kommunikation

- För att på ett målgruppsanpassat sätt informera barn och unga om MFD:s verksamhet, kommer myndigheten under 2018 att producera en film som ska finnas på MFD:s webbsida. Filmen kommer att på ett anpassat sätt beskriva myndighetens verksamhet och det utvecklingsarbete som myndigheten gör kring barnrättsperspektivet.
- Myndigheten kommer också, för att komplettera och stärka det arbete som Barnombudsmannen gör idag kring barnkonventionen, att ta fram olika material riktat till barn om konventionen om rättigheter för

personer med funktionsnedsättning. MFD vill bidra till en ökad förståelse för alla barns mänskliga rättigheter och för vad det innebär att leva med en funktionsnedsättning. MFD kan sprida sådana material i alla kanaler och forum där myndigheten medverkar. För att öka effekten kommer MFD att erbjuda Barnombudsmannen att inkludera material i myndighetens pågående spridnings- och informationsarbete.

- MFD kommer även att samla kunskapsmaterial om barn med funktionsnedsättning riktade till myndighetens målgrupper och de olika samhällsaktörerna på sin webb. För att dra nytta av material om och för barn som såväl Barnombudsmannen som MFD tagit fram kommer myndigheten att länka till Barnombudsmannens webbplats.

Utvecklingsområde 5: Öka samverkan

MFD:s bedömning: Ett nätverk bör inrättas för myndigheterna som ingår i kunskapslyftet. Ett sådant nätverk kan:

- samverka kring bedömningar av barnets bästa och att låta barn komma till tals i verksamheten,
- ta om hand MFD:s identifierade behov av utveckling inom områdena metoder för att låta barn med funktionsnedsättning komma till tals och statistikutveckling.

Inom ramen för uppdraget Barnrätt i praktiken har MFD, utöver det som redovisats i denna rapport, också haft i uppdrag att analysera om det finns behov av att ta fram metoder för att kunna lyssna på barn med funktionsnedsättning.

Myndighetens slutsats och utgångspunkt för det fortsatta arbetet är att ett arbete med att lyssna på barn måste grunda sig i principen om universellt utformat arbetssätt. Att nå barn med funktionsnedsättning kan kräva särskilda inslag i de metoder som redan existerar, men det bör kunna utgöra en integrerad del av metoderna. Barnombudsmannens metod Unga direkt har till exempel använts av Barnombudsmannen i många år med ett gott resultat. Metoden ger möjlighet till barn i olika åldrar, med

olika erfarenheter och olika bakgrund, att göra sin röst hörd. Däremot är det inte självklart att metoden går att använda av alla barn, oavsett funktionsförmåga. Genom att genomlysa metoden Unga direkt utifrån principen om full tillgänglighet, skulle det vara möjligt att identifiera vad som behöver utvecklas för att alla barn, oavsett funktionsförmåga, ska kunna använda metoden.

MFD har i dialogen med Barnombudsmannen framfört önskemål om ett samarbete kring att gemensamt utveckla och komplettera metoden. I myndigheterna som under 2017 varit med i kunskapslyftet finns flera viktiga perspektiv inkluderade, så som funktionsnedsättning och nyanlända. Ett utvecklingsarbete skulle göra att metoden kan gå att använda på den stora majoriteten av alla barn, oavsett funktionsförmåga. Ett sådant utvecklingsarbete behöver även innehålla en försöksverksamhet samt utvärdering och uppföljning. Efter ett utvecklingsarbete kan det finnas behov av att se över om det finns behov av att utveckla ytterligare metoder för att vissa specifika grupper av barn med funktionsnedsättningar ska kunna komma till tals.

MFD föreslår därför att det, åtminstone under den tid som kunskapslyftet pågår, möjliggörs för myndigheterna att träffas regelbundet för att dela med sig av hur utvecklingsarbetet fortgår och för att utbyta goda exempel. Ett sådant nätverksarbete skulle kunna ge synergieffekter i arbetet med praktiska bedömningar och tillvägagångssätt vad gäller både barnets bästa och att låta barn komma till tals i verksamheten.

Att låta barn komma till tals i verksamheten torde vara förknippat med kostnader i de flesta verksamheter. Samverkan och samarbete kring dessa frågor är en möjlig väg framåt som skulle kunna leda till att barn i större utsträckning blir involverade i frågor som berör dem.

Ett sådant nätverk skulle också fungera som en gemensam arena för de andra utvecklingsområden som MFD har identifierat, så som ett gemensamt utvecklingsarbete kring Unga direkt och statistikutveckling. För bästa effekt kan nätverket med fördel framöver kompletteras med de myndigheter som i regleringsbrevet för 2018 fått ett liknande uppdrag inom ramen för kunskapslyftet.

Genomförande

Myndigheten har parallellt med genomförandet av uppdraget Barnrätt i praktiken påbörjat en del av det arbete som myndigheten identifierat som åtgärder att vidta för att förbättra den praktiska tillämpningen. Detta rör främst området styrning och ledning. Ett arbete med att utveckla den första delen av en rutin för att beakta barnkonventionen har påbörjats och bör kunna färdigställas under våren.

Det övriga arbetet inom de redovisade utvecklingsområdena ska genomföras inom ramen för myndighetens verksamhetsplaneringar för åren 2018 och 2019. Att kontinuerligt utveckla det rättighetsbaserade och intersektionella arbetet i myndigheten är ett långsiktigt arbete.

Organisation

Det yttersta ansvaret för arbete med att integrera olika perspektiv i verksamheten ligger hos ledningen för myndigheten. Samordningsansvaret för arbetet med myndighetens tvärperspektiv, där barnrättsperspektivet ingår, är därför placerat i generaldirektörens stab. Utgångspunkten för myndighetens arbete med ett barnrättsperspektiv är att det ska utgöra en integrerad del i myndighetens styrsystem. Det är därför hela ledningens ansvar att se till att ett barnrättsperspektiv genomsyrar allt arbete med att prioritera, planera, genomföra och följa upp myndighetens verksamhet.

Uppföljning

Alla aktiviteter som läggs fram inom de identifierade utvecklingsområdena ska utgöra en integrerad del av myndighetens verksamhetsplan. Aktiviteterna resurssätts tillsammans med övrig verksamhet. Uppföljning av aktiviteterna sker inom ramen för den ordinarie uppföljningen inom myndigheten, kvartals- och årsvis. På samma sätt sker uppföljning och rapportering från samordningen till ledningsgruppen. De aktiviteter som myndigheten avser genomföra är fördelade

på samtliga avdelningar inom myndigheten. Varje avdelningschef är ansvarig för att arbetsuppgifter fördelas inom respektive avdelning och för att arbetet genomförs och följs upp.

Källor

Allmän kommentar nr 5 (2003) Allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6)

Allmän kommentar nr 9 (2006) Rättigheter för barn med funktionsnedsättningar

Allmän kommentar nr 12 (2009) Barnets rätt att bli hörd

Allmän kommentar nr 14 (2013) Barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet

Barnkonventionen

Barnombudsmannen Faktablad Uppnå kvalitet i beslut som rör barn och unga

Barnombudsmannen (2016) Respekt – Barn med funktionsnedsättning om samhället stöd.

Betänkande 2017/18:SoU5 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken.

Betänkande SoU 2016:19. Barnkonventionen blir svensk lag.

Folkhälsomyndigheten (2013/14) Skolbarns hälsovanor.

Handisam (2014) Barn äger - slutsatser och förslag utifrån studien ”Barn och unga med funktionsnedsättning – en beskrivning av deras vardag”.

Kommittén för barnets rättigheter (2005) Behandling av rapporterna som konventionsstaterna överlämnar enligt artikel 44 i konventionen
Sammanfattande slutsatser: Sverige.

Kommittén för barnets rättigheter (2009) Behandling av rapporterna som konventionsstaterna överlämnar enligt artikel 44 i konventionen.
Sammanfattande slutsatser: Sverige.

Kommittén för barnets rättigheter (1996, 2005) General guidelines regarding the form and contents of periodic reports to be submitted by the states parties.

Kommittén för barnets rättigheter (2010, 2015) Treaty-specific guidelines regarding the form and content of periodic reports to be submitted by States parties.

Kommittén för barnets rättigheter (2012) Sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport.

Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2015) Sammanfattande slutsatser avseende Sveriges första rapport.

Kommittédirektiv 2013:35, tilläggsdirektiv 2014:86 och 2015:17
Översyn av barnets rättigheter i svensk rätt

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Lagrådsremiss (2017) Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter

Myndigheten för delaktighet (2017) Föräldraskap och funktionsnedsättning - Självupplevda hinder för delaktighet (Fördjupningsområde 2017:1)

Pramling, Sommer och Hundeide (2010) Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik

Proposition 2016/17:188 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolicen.

Regeringen <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning>

Regleringsbrev Myndigheten för delaktighet 2017

Regleringsbrev Statens institutionsstyrelse 2017

Regleringsbrev Statens skolverk för 2017

Regleringsbrev Socialstyrelsen för 2017

Regleringsbrev Migrationsverket för 2017

Regleringsbrev Myndigheten för föräldraskapsstöd för 2017

Regleringsbrev Barnombudsmannen för 2017

Schulze (2007) Understanding the UN Convention On The Rights Of Persons with Disabilities

Statens folkhälsoinstitut (2012) Hälsa och välfärd hos barn och unga med funktionsnedsättning

UNDP Blir världen bättre? (2016) Fakta om utvecklingen i världen

Unicef (2009) Using the human rights framework to promote the rights of children with disabilities: Discussion Paper An analysis of the synergies between CRC, CRPD and CEDAW

Barnrätt i praktiken

Barnkonventionens praktiska tillämpning i Myndigheten för delaktighet

Denna rapport är en redovisning av ett uppdrag som Myndigheten för delaktighet (MFD) fick i regleringsbrevet för 2017. Uppdraget är att analysera om det finns behov av att utveckla den praktiska tillämpningen av barnkonventionen inom myndighetens verksamhetsområde.

Rapporten innehåller en kartläggning, en analys och en handlingsplan som beskriver identifierade utvecklingsområden och de åtgärder som myndigheten avser att vidta.

Myndigheten för delaktighet
Box 1210, 172 24 Sundbyberg
08-600 84 00
info@mfd.se
www.mfd.se
Nummer: 2018:10